

VARASTOKIRJASTO

TOIMINTAKERTOMUS 2022

Sisällysluettelo

1. Johdon katsaus toimintaan	2
2. Tuloksellisuus	3
2.1 Aineiston vastaanotto	3
2.2 Aineiston käsittely	3
2.3 Aineiston käyttö	4
2.4 Kehittämishankkeet	4
3. Vaikuttavuus	5
3.1 Aineiston vastaanotto, käsittely ja säilyttäminen	6
3.1.1 Aineiston vastaanotto	6
3.3 Aineiston käytön kehittäminen	10
3.4 Asiakaspalaute	11
4. Toiminnallinen tehokkuus	11
4.1 Toiminnan tuottavuus	11
4.1.1 Aineiston vastaanotto, käsittely ja säilyttäminen	11
4.1.2 Aineiston käyttö	12
4.2 Toiminnan taloudellisuus	13
4.2.1 Aineiston vastaanotto, käsittely ja säilyttäminen	13
4.2.2 Aineiston käyttö	13
5. Tuotokset ja laadunhallinta	14
5.1 Suoritteiden määrät ja aikaansaadut julkishyödykkeet	14
5.2 Palvelukyky sekä suoritteiden ja julkishyödykkeiden laatu	14
5.2.1 Aineiston vastaanotto, käsittely ja säilyttäminen	14
5.2.2 Asiakkaat	14
6. Henkisten voimavarojen hallinta ja osaamisen kehittäminen	15
7. Hallinto	17
7.1 Vierailut Varastokirjastoon sekä kansainvälinen toiminta ja jäsenyydet	18
8.1 Rahoituksen rakenne	19
8.2 Talousarvion toteutuminen	19
8.4 Tase	20
9. Sisäisen valvonnan arviointi- ja vahvistuslausuma	20
- Indikaattorit	
- Allekirjoitussivu	

1. Johdon katsaus toimintaan

Vuosi 2022 oli nelivuotisen tuloskauden kolmas (tuloskausi 2020–2023). Se oli myös ensimmäinen normaalitoiminnan vuosi pandemian jälkeen. Asiakaskirjastoissa voitiin palata nk. tavanomaiseen toimintaan: kokoelmatyötä tehtiin jälleen kirjastotiloissa ja Varastokirjastoon lähetettiin aineistoa lähes edellisvuoden määrän verran. Aineiston käsittelyn ruuhkattomuudesta johtuen oli mahdollista vastaanottaa pari suurempaa ja ennakkoon sovittua tarkastamatonta aineistolähetystä. Näissä tapauksissa lähettävällä kirjastolla oli tarve saada varasto- tai muu kokoelmatila nopealla aikataululla tyhjennetyksi. Vastoin aiempien vuosien olettamusta painettujen aineistojen mittavia siirtoja on edelleen odotettavissa.

Senaatti-kiinteistöt käynnisti Varastokirjaston uudisrakennushankkeen. Kirjaston johto osallistui hankkeen valmistelutyöhön ja koko henkilöstö tulevan työympäristön suunnitteluun. Joulukuussa ratkennun kilpailutuksen perusteella urakoitsijaksi valittiin rakennusyhtiö SRV. Uudisrakennuksen on määrä valmistua vuoden 2024 lopussa Kuopion Hiltulanlahteen. Varastokirjasto muuttaa tiloihin ainoana vuokralaisena.

Vuoden 2021 lopulla käynnistyneen ja v. 2022 jatkuneen *Airut - kaukolainauksen kehittämishankkeen* tavoitteena oli toteuttaa kirjastosektoreita palveleva asiakastoiminen kaukolainaus ja artikkelien välityspalvelu. Hankkeessa kartoitettiin edellytykset kansallisen kaukopalveluratkaisun toteuttamiseksi, mutta varsinaista toteuttamismallia ei saatu aikaiseksi. Hanketta jatketaan vuonna 2023. Osana *Airut*-hanketta Kapioston kanssa solmittiin sopimus artikkelien suoratoimituksen pilottihankkeesta vuodelle 2023.

Varastokirjasto oli aktiivinen kirjastojen suuntaan ja kannusti aineistolähetystyöhön. Vastaanotettu aineisto käsiteltiin tavoitteen mukaisesti alle 6 kuukaudessa. Aineiston vastaanoton ja käsittelyn ohjeistuksella sekä kokoelmayhdyskuntaverkostolla on ollut merkittävä vaikutus sujuvaan yhteistoimintaan.

Kirjastot lähettivät vuoden aikana aineistoa 2 611 hyllymetriä (=hm), kaikkiaan aineistoa käsiteltiin vuoden aikana 3 118 hm. Käsitellystä painetusta aineistosta monografioiden osuus oli n. 60%. Sarja-aineistoa vastaanotettiin edellisvuoteen nähden kaksinkertainen määrä, ollen kokonaiskäsitellystä n. 30%. Musiikkiaineistoja käsiteltiin kokoelmaan aiempia vuosia enemmän. Vastaanotettiin 2 947 CD-levyä, joihin Varastokirjaston Vaari-tietokannan omistajuus oli merkittävänä lähettäjäkirjastojen toimesta. Samalla levyjen metadata osakohteineen siirtyi lähettävän kirjaston toimesta Vaariin. Painettuja aineistoja vastaanotetaan kaikilta kirjastosektoreilta sekä yksityisiltä tahoilta, yleiset kirjastot lähettävät lähes kaiken vastaanotetun musiikkiaineiston.

Vuonna 2022 tapahtumia eli lainoja, kopioita, uusintoja oli 65 617; kokonaismäärä laski hieman edellisvuodesta. Kirjastojen e-aineistojen hankinta sekä käyttö on vauhdittunut entisestään ja aineistoja on saatavilla verkoista sekä vapaasti että kohtuullisin kustannuksin. Tuo osaltaan vaikuttaa painetun aineiston käytön vähentymiseen ja siten Varastokirjastoon kohdistuvien tilausmäärien pienentymiseen.

Kirjaston talousarvio vuodelle 2022 oli 1 688 000,00 euroa, ollen 0,36 % edellisvuotta suurempi (2021: 1 682 000 €).

Henkilökunnan määrä pysyi suunnilleen ennallaan: kirjastossa työskenteli vuoden aikana 18 virkamiestä, henkilötyövuosina 17,17 (2021: 17,58). Tämän lisäksi Airut-projektissa työskenteli henkilö 10 kuukauden ajan (0,80 htv/2022).

Henkilöstön työhyvinvointiin ja työssäjaksamiseen panostettiin edelleen. Ammattitaitoa kehitettiin etäkoulutuksin. VMBaro-työtyytyväisyyskyselyn työyhteisöindeksi oli 3,91 ja johtamisen indeksi 3,95.

2. Tuloksellisuus

Tulossopimuksen tavoitteet liittyivät tulossopimuskauden 2020-2023 linjausten mukaisesti seuraaviin kokonaisuuksiin:

- Aineiston vastaanotto
- Käsittely
- Käyttöön asettaminen

Jokaiselle kokonaisuudelle on asetettu tulossopimuksen tavoitteet, joiden toteutumisesta raportoidaan toimintakertomuksen yhteydessä. Kappaleessa 3. *Vaikuttavuus* kokonaisuudet avataan taulukoin ja edellisvuosien vertailuluvin.

2.1 Aineiston vastaanotto

Vuonna 2022 saapunut aineisto käsiteltiin määräajassa eli 6 kuukauden sisällä saapumisesta. Aineistoa vastaanotettiin 2 611 hyllymetriä (2021: 2 920 hm). Määrää voi pitää hyvänä, tulossopimukseen asetettu tavoite oli 2 000 hm.

Asiakaskirjastojen äkillisissä kokoelmapoistotilanteista johtuen otettiin vastaan tarkastamatonta aineistoa. Paperiaineiston ruuhkaton vastaanotto- ja käsittelytilanne mahdollisti musiikkiaineiston (nuotit, CD- ja LP-levyt) käsittelyn koko vuoden ajan.

Edeltäneinä vuosina tutkimusorganisaatioiden kirjastotiloihin kohdistui tilansäästöpainetta. Tämän seurauksena ko. kirjastot poistivat kokoelmistaan painettuja aineistoja runsaasti. Varastokirjaston aineistot ovatkin kattuneet pääosin näiden kirjastojen aineistoista. Kuluneena vuonna onnistuttiin erityisesti yliopistokirjastojen aineistosiirtojen koordinoinnissa ja aineiston viiveettömässä käsittelyssä.

2.2 Aineiston käsittely

Aineistoa käsiteltiin 3 118 hyllymetriä. Määrä ylittää tulossopimuksen tavoitteen 2 000 hm. Käsitellystä aineistosta kokoelmiin otettiin 1 723 hm aineistoa. Vuodelta 2021 siirtyi käsittelemätöntä aineistoa 1 014 hm ja se käsiteltiin alkuvuonna 2022. Vuoden 2022 lopussa käsittelemättä olevaa aineistoa oli 517 hm. Päätös Varastokirjaston tulevaisuudesta näyttää vaikuttaneen positiivisesti aineiston lähettämiseen. Myös saapuneen aineiston tyyppi vaikuttaa käsittelymäärään: monografioiden, CD- ja LP-levyjä sekä nuotteja sisältyy yhteen (1) metriin kappalemääräisesti enemmän kuin sarja-aineistoa.

Luetteloitujen tietueiden määrä 64 967 oli hieman edellisvuoden tasoa korkeampi. Näistä LowTag-tietueita¹ oli 2 947. Pääasiassa luettelointia tekevää henkilöstöä osallistui säännöllisesti kaukopalvelun työskentelyyn. Tällä oli vaikutusta luettelointiin käytettyyn työaikaan. Luetteloinnin tavanomaiseen vuosikarttumaan verraten tietueiden määrä on korkea (vuotuinen keskiarvo n. 50 000 tietuetta).

Kirjastojen kanssa jatkettiin yhteistyötä metadatan siirtämisen tehostamiseksi: tarkistaessaan lähetettävää aineistoa kirjastot siirsivät tietueen valmiiksi Vaari-tietokantaan. Tämä sekä nopeutti että yksinkertaisti aineiston käsittelyä Varastokirjastossa. Varastokirjasto on jäsenenä Yleisten kirjastojen neuvoston asettamassa *Musiikin varastoinnin* työryhmässä. Ryhmän yhtenä tavoitteena on lisätä lähettävän kirjaston osallistumista metatietojen siirtoon ja siten helpottaa vähemmän käytetyn musiikkiaineiston löydettävyyttä. Vuonna 2022 Varastokirjastoon siirrettiin 2 947 CD-levyä osakohteineen LowTag-tietueina.

Tulostavoitteena on käsitellä aineisto 6 kuukauden sisällä sen vastaanottamisesta. Tässä onnistuttiin. Monografioita ja kausijulkaisuja vastaanotettiin määrä, mikä oli mahdollista käsitellä määrärajan puitteissa. Lisäksi kokoelmaan luetteloitiin aiemmin vastaanotettuja LP-levyjä 4 825 kappaletta ja vuoden aikana saapuneita nuotteja 4 825 kappaletta.

2.3 Aineiston käyttö

Vuoden aikana toimitettiin 65 617 tilaustapahtumaa lainoina, artikkelikopioina ja uusintoina. Luku sisältää 195 virheellistä/puutteellista artikkelitilausta. Kokonaismäärää voidaan pitää kohtuullisena, vaikka tulossopimuksen tavoitteeseen 85 000 tilausta ei päästy. Postitettujen lainojen määrä kasvoi edellisvuodesta 1,5%, skannaustilausten määrä väheni n. 26%. Syynä merkittävään vähenykseen on jo aiemmin mainittu, etenkin lähivuosina julkaistujen e-aineistojen helppo saatavuus. Lisäksi perinteinen kirjaston kautta tehtävä kaukolainaus voidaan kokea hankalaksi. Tästä johtuen osa tilauksista on voinut jäädä tekemättä.

Varastokirjaston asiakkaita ovat kirjastot ja tietopalveluyksiköt. Silti Varastokirjaston kauko- ja asiakaspalveluun tuli henkilöasiakkaiden yhteydenottoja tavanomaista runsaammin. Tämän johtunee siitä, että aineiston paikannukseen käytettävä Vaari-Finna on kaikkien vapaasti käytettävissä. Vuonna 2021 aloitetun ja v. 2022 jatkuneen *Airut*- eli kaukolainauksen kehittämishankkeen tavoitteena oli asiakaslähtöisen tilausprosessin sujuvoittaminen. *Airut*-hankkeesta kerrotaan seuraavassa kappaleessa.

Tilaukset käsiteltiin tulossopimuksen tavoitteen mukaisesti 24 tunnin sisällä. Tilauksia vastaanotettiin ympäri Suomen, mutta myös pohjoismaista ja Baltiasta. Aineiston käytön yksikkökustannus (euroa/tilaus) nousi hieman edellisvuodesta ja tuottavuutta indikoiva luku (tilaustapahtumia/htv) puolestaan laski, koska tilaustapahtumia vastaanotettiin edellisvuotta vähemmän. Tästä tarkemmin luvussa 4. *Toiminnallinen tehokkuus*.

2.4 Kehittämishankkeet

¹ *LowTag*: aineistoa lähettävä kirjasto varmistaa metatietojen oikeellisuuden ja merkitsee aineiston omistajuuden Varastokirjaston tietokantaan.

Varastokirjasto osallistui Yleisten kirjastojen neuvoston asettaman *Musiikin varastoinnin* työryhmän työskentelyyn. Kuukausittain etäkokoontuneen työryhmän keskeiset tavoitteet:

- lisätä lähettävän kirjaston tekemää metatietotyötä Varastokirjastoon lähetettävän musiikkiaineiston osalta
- vapauttaa yleisten kirjastojen aineistotiloja vähän käytetyn musiikkiaineiston osalta

Kontentti, eli vanhempien kotimaisten aikakauslehtien sisällysluetteloiden tietokanta päivitettiin tietokantaohjelmiston ja ulkoasun osalta. Tämän myötä sekä varmistettiin tietokannan tietoturvasuus että yhdenmukaistettiin ulkoasu Varastokirjaston kotisivujen mukaiseksi. Päivityksestä vastasi kirjaston kotisivut uudistanut Poutapilvi web design oy.

Vuoden 2021 lopulla käynnistyneen ja v. 2022 jatkuneen Varastokirjaston *Airut - kaukolainauksen kehittämishankkeen* tavoitteena oli toteuttaa kirjastosektoreita palveleva asiakastoiminen aineiston kaukolainaus ja artikkelien välityspalvelu. OKM myönsi *Airutille* 70 000 euron rahoituksen. Kansalliskirjasto on osallistunut hankkeeseen työpanoksellaan, lisäksi hankkeen ohjaus- ja projektiryhmissä on edustajat tieteellisistä ja yleisistä kirjastoista. Hankkeessa kartoitettiin edellytykset kansallisen kaukopalveluratkaisun toteuttamiseksi, mutta varsinaista toteuttamismallia ei saatu aikaiseksi. Hanketta jatketaan vuonna 2023. Osana *Airut*-hanketta Kapioston kanssa solmittiin sopimus artikkelien suoratoimituksen pilottihankkeesta vuodelle 2023.

3. Vaikuttavuus

Tavoite: Varastokirjaston toiminnan tarkoituksena on vähentää kaikkien Suomen kirjastojen kokoelmatilarvetta ottamalla vastaan niiden siirtotarpeiden mukainen määrä aineistoa. Samalla varmistetaan, että Varastokirjastoon siirretty tutkimuksen lähdeaineisto säilyy tiedontarvitsijoiden käytössä.

Aineistojen siirroilla Varastokirjastoon on voitu vähentää kokoelmatiloja, osoittaa tiloja muuhun käyttöön tai kun kirjastotiloja on järjestelty uusia toimintoja varten, esimerkiksi oppimisympäristöiksi. Joissain tapauksissa kirjastot ovat lähettäneet aineistoa Varastokirjaston kokoelmaan silloin, kun yksikön toiminta lakkaa tai on yhdistytty toiseen kirjastoon.

Vuoden 2022 lopussa Varastokirjastoon on siirretty yhteensä 165 248 hyllymetriä aineistoa. Monografioita on noin 2 131 772 nimekettä ja kausijulkaisuja noin 118 768 nimekettä.

Kaikkiaan kokoelmaan otettua aineistoa on vuoden aikaisen kartunnan sekä toteutettujen poistojen jälkeen 105,4 hyllykilometriä. Mainittakoon, että Varastokirjaston toiminnan aikana kokoelmasta on poikkeuksellisesti poistettu mittava patenttiasiakirjojen määrä lähettäneen tietopalveluyksikön suostumuksella: ko. aineisto on vapaasti käytettävissä internetissä.

Aineiston käyttö ja tilaustapahtumat vähenivät hieman edellisvuodesta ollen 65 617 tapahtumaa; tulossopimuksen tavoite oli 85 000. Syitä, miksi tilausmäärä jää alle asetetun tavoitteen on tunnistettu: kirjastojen e-aineistojen käyttö on helppoa, nopeaa ja usein maksutonta. Joissain tapauksissa perinteinen kaukolainaus koetaan hankalaksi.

Asiakasrekisterissä oli vuoden lopussa 2 003 asiakaskirjastoa tai tietopalveluyksikköä, joista kotimaisia 1 324 ja ulkomaisia 679. Näiden lisäksi rekisterissä oli 22 henkilökuntaan kuuluvaa sekä 200 muuta asiakasta. Vuoden aikana lainanneita asiakkaita oli 513.

3.1 Aineiston vastaanotto, käsittely ja säilyttäminen

Tavoite: Varastokirjasto ottaa vastaan voimavarojensa puitteissa kirjastoista siirrettävää aineistoa ja käsittelee sen tehokkaasti sekä kiinnittää huomiota kirjastoille annettavaan ohjeistukseen koskien Varastokirjastoon toimitettavaa aineistoa.

3.1.1 Aineiston vastaanotto

Kirjastoista siirrettiin aineistoa Varastokirjastoon 2 611 hyllymetriä. Tulossopimuksen tavoite oli 2 000 hm. Kirjaston kokoelmapolitiikan mukaisesti kirjastoja on ohjeistettu arvioimaan entistä huolellisemmin mitä aineistoa kannattaa lähettää Varastokirjaston kokoelmaan. Kirjastojen tekemät siirrot vastaanotettiin ja käsiteltiin kuluneen vuoden aikana. Vuodesta 1989 lähtien Varastokirjastoon oli siirretty yhteensä 165 248 hyllymetriä aineistoa. Luku sisältää aiemmin viitatus poistettujen patenttien hyllymetrimäärän 2 894.

Aineistosiirtojen palvelusopimus on tehty 71 eniten aineistoa toimittaneen kirjaston kanssa. Mukana ovat kaikki yliopisto- ja ammattikorkeakoulukirjastot, suurimmat yleiset kirjastot ja useita erikoiskirjastoja. Vuoden aikana huomattavimmat aineistosiirrot vastaanotettiin sopimuskirjastoista.

Aineistoa on otettu vastaan seuraavasti (pyöristettynä täysille hyllymetreille) :

Kirjasto	2019	2020	2021	2022	Yhteensä koko toiminnan aikana
Yliopistokirjastot	2 190	981	2255	1 409	102 384
AMK-kirjastot	170	33	53	401	38 586
Erikoiskirjastot	209	210	133		*
Yleiset kirjastot	594	377	474	766	23 556
Muut	42	54	5	35	723
Yhteensä	3 205	1 655	2 920	2 611	165 249**

* Yhteensä koko toiminnan aikana: ammattikorkeakoulu- ja erikoiskirjastot yhdessä.

** Luvusta vähennetty poistettujen patenttien määrä 2 894 hm.

Vuonna 2022 vastaanotettu aineisto koostuu seuraavan taulukon mukaisesti (hm):

Kirjasto	Mono-grafiat	Kausi-julkaisut	Muu	Yhteensä
Yliopistojen kirjastot	1 079,4	328,3	0,9	1 408,6
AMK-kirjastot	82,3	33,5		115,8
Erikoiskirjastot	85,9	199,4		285,3
Yleiset kirjastot	281,9	432,1	52,3	766,4
Muut	35,0			35,0
Yhteensä	1 564,5	993,3	53,2	2 611,0

Vertailu: 2021 vastaanotettu aineisto koostuu seuraavan taulukon mukaisesti (hm):

Kirjasto	Mono- grafiat	Kausi- julkaisut	Muu	Yhteensä
Yliopistojen kirjastot	1 789,0	458,1	7,5	2 254,6
AMK-kirjastot	34,7	18,8		53,5
Erikoiskirjastot	84,9	47,8		132,7
Yleiset kirjastot	229,6	141,6	102,3	473,5
Muut	5	0,5		5,5
Yhteensä	2 143,2	666,8	109,8	2 919,8

Monografioita siirrettiin vähemmän ja kausijulkaisuja enemmän kuin edeltäneenä vuonna. Lähetetystä aineistosta poistoon päätyi merkittävä määrä monografioita: käsittelytilanteesta sekä muutamien kirjastojen äkillisestä siirtotarpeesta johtuen tarkastamatonta aineistoa vastaanotettiin aiempaa enemmän.

Suurimmat siirrot vuonna 2022 tulivat seuraavilta kirjastoilta:

- Tiedekirjasto Tritonia 453 hm
- Oulun kaupunginkirjasto 427 hm
- Helsingin yliopiston kirjasto (5 laitos- tai kampuskirjastoa yht.) 227 hm
- Tampereen yliopiston kirjasto 156 hm
- Itä-Suomen yliopiston kirjasto 151 hm
- Kansalliskirjasto 107 hm
- Kuopion kaupunginkirjasto 105 hm

Vuonna 2022 Varastokirjastoon aineistoa toimitti 86 kirjastoa tai tietopalvelutoimijaa (v. 2021: 83). Näistä yliopistojen kirjastoyksiköitä oli 15, ammattikorkeakoulujen kirjastoyksiköitä 19, erikoiskirjastoja 24 sekä yleisiä kirjastoja 28.

Koko toiminnan aikana aineistoa ovat luovuttaneet kaikki yliopisto- ja amk-kirjastot, kaikki aiemmat maakuntakirjastot sekä vuodesta 2018 alkaen toimineet kehittämiskirjastot. Lisäksi muista yleisistä kirjastoista aineistoa ovat lähettäneet noin puolet² sekä yli 100 muuta kirjastoa. Vastaanotetusta aineistosta lähes 62% on vastaanotettu yliopistojen kirjastoista.

² V. 2021 Suomessa oli 280 pääkirjastoa (lähde: Suomen yleisten kirjastojen tilastot)

3.1.2 Aineiston käsittely

Aineistoa on käsitelty seuraavasti:

	2019	2020	2021	2022	Tavoite 2022
Käsittely (hm)	2 880	2 156	2192	3 118	2 000
Kokoelmiin otettu (hm)	1 809	1 552	1462	1 723	

Käsittely aineistotyypeittäin (hyllymetreissä):

	Mono- grafiat	Kausi- julkaisut	Väitös- kirjat	LP- ja CD-levyt	Yht.	Kokoelmiin otettu hm
2019	1 671	1 173		36	2 280	1 809
2020	1 456	634		66	2 156	1 552
2021	1 517	509		166	2 192	1 462
2022	1 903	1 154		61	3 118	1 723
Yhteensä v. 1989 lähtien	69 805	90 214	3 955	411	165 248	105 379
% käsittelystä	41,71	55,65	2,50	0,14	100,00	64,22

Lähetyksistä poistettiin seuraavan taulukon mukaisesti (hyllymetrejä):

Aineistolaji	2019	2020	2021	2022
Monografiat	765	577	634	838
Kausijulkaisut	306	20	55	557
LP- ja CD-levyt		7,4	6,2	7,7
Yhteensä hyllymetriä	1 071	604,4	695,2	1 402,7
% käsittelystä	37	28	32	45

Yhteenveto 1989 - 31.12.2022 saapuneesta, käsitellystä sekä poistetusta aineistosta (hm):

Tila	Mono- grafiat	Kausi- julkaisut	Väitös- kirjat	Musiikki- aineisto	Yhteensä hm
Vastaanotettu	70204,8	90 267,4	4 326	450,6	165 248
Valmista	40 087,5	62 210,9	2 700	380,3	105 379
Ei otettu kokoelmiin (poistot)	29 692,3	28 004	1 626	31	59 353
Odottaa käsittelyä	425	53	0	39	517

Koko toiminnan aikana vastaanotetusta aineistosta poistoja on ollut 36 %. Vuonna 2022 kirjastoista otettiin vastaan muutama tarkastamaton lähetys, joihin tehdyt poistot nostavat monografioiden ja kausijulkaisuiden poistojen määrää. Vuonna 2022 kokonaispoistomäärä: 45 % ja vuonna 2021: 32 %.

Luetteloituja tietueita oli seuraavasti:

Aineistolaji	2019	2020	2021	2022
Monografiat	46 829	48 418	52 843	56 353
Kausijulkaisut	1 673	1 287	639	842
LP- ja CD-levyt	4 962	10 022	11 389	7 772
Tietueita	53 464	59 727	64 871	64 967
Tietueet yhteensä 1989-2022	2 004 328	2 064 055	2 128 896	2 193 863

Vuonna 2022 tietokantaan lisättiin 56 353 uutta monografiatietuetta, josta monografioina luetteloituja nuottijulkaisuja on 4 825. Uusia kausijulkaisuja luetteloitiin 842 nimekettä. Kausijulkaisunimekkeitä vuoden 2022 lopussa on yhteensä 118 768.

Paperisen aineiston hyvä ja ruuhkaton käsittelytilanne mahdollisti varastossa odottaneiden LP-levyjen luetteloinnin. LP-levyjä luetteloitiin 4 825 kappaletta: 23% poimittiin tietokannoista ja 77 % primääriluetteloitiin.

Lisäksi vastaanotettiin 2 947 CD-levyä tietueineen. Lähettävä kirjasto LowTag-merkitsi levyt osakohteineen suoraan Varastokirjaston Vaari-tietokantaan. Kirjastot LowTag-merkitsevät ja lähettävät CD-levyjä omien aikataulujensa mukaisesti, joten osa CD-levyistä tilastoituu lähetysajankohdasta riippuen joko edeltävälle tai seuraavalle vuodelle ("vuodenvaihde").

Vuonna 2020 otettiin käyttöön musiikin osakohteiden automaattinen siirto Vaariin aina, kun osakohteet ovat saatavana Melindasta. Käyttöönotto koskee sekä Varastokirjaston henkilöstön tekemää että aineistoa siirtävien (LowTag-merkitsevien) kirjastojen musiikkiaineiston käsittelyä. Osakohteiden siirto toteutettiin myös aineistoon, joka jo oli Varastokirjaston kokoelmassa. Toimintatapa parantaa musiikkiaineiston löydettävyyttä asiakaskäyttöliittymissä. Tästä johtuen Vaariin siirtyi kaikkiaan noin 64 081 musiikkiaineistojen osakohdetta vuonna 2022.

Vaariin lisättyjen tietueiden kokonaismäärä oli 64 967 emotietuetta. Mainittakoon, että kirjastossa on 2 700 hm luetteloimattomia väitöskirjoja (n. 520 000 nidettä), joita luetteloidaan kokoelmaan monografioina muun aineiston puuttuessa. Esimerkiksi vuosina 2019-2020 luettelointia tehtiin näiden osalta yht. 35 hm. Tästä syystä luetteloimattomien väitöskirjojen kokoelma on pienentynyt. Lisäksi 10 hm LP-levyjä odottaa käsittelyä, tietokannasta tarkistamista sekä luettelointia tai poistoa.

Vuonna 2022 uusista Vaari-tietokantaan tallennetuista, Varastokirjastossa luetteloiduista tietueista 17,9 % oli primääriluetteloituja ja 82,1 % poimittuja tietueita. Primääriluetteloinnin määrä oli 5,6 % vähemmän kuin vuonna 2021. Primääriluetteloinnin määrässä näkyy erityisesti käsittelyä odottaneiden LP-levyjen ja kirjastoista tulleiden varastokokoelmien luettelointi. Edellä mainittuja aineistoja ei ole aiemmin luetteloitu sähköisiin tietokantoihin.

Melindan emotietueista 10,45 % sekä emo- ja osakohteista 2,06 % on omistavana tietokantana vain Vaari, eli kyseinen aineisto löytyy Suomessa ainoastaan Varastokirjastosta. Varastokirjaston primääriluetteloimat ja Melindaan uutena poimitut tietueet ovat 22,83 % kaikista Melindaan vuonna

2022 lisätyistä emotietueista. Varastokirjasto on merkittävä tiedontuottaja yhteisluettelo Melindassa.

3.2 Aineiston käyttöön asettaminen

Tavoite: *Tilaukset toimitetaan viivytyksettä. Kirjasto kehittää elektronisia aineistonvälityspalveluita ja osallistuu kaukopalvelun kehittämishankkeisiin.*

Varastokirjaston aineistoa on käytetty viime vuosina seuraavasti:

Tilausmuoto	2019	2020	2021	2022	Tavoite 2022
Lainaus	65 472	51 464	59 443	60 265	
Pdf-kopiot (jäljenteet)	10 081	10 881	7 028	5 157	
Virheelliset tilaukset	527	405	245	195	
Yhteensä	76 080	62 750	66 716	65 617	85 000

Tilattu aineisto toimitettiin pääsääntöisesti samana päivänä kun tilaus saapui, kuitenkin 24 tunnin sisällä tilauksen vastaanottamisesta. Vuodelle 2022 asetettuun 85 000 tilauksen tavoitteeseen ei päästy. Tilausmäärän vähentymisen tunnistettuja syitä avattiin luvussa 2.3.

Perinteisistä postitse lähetettävistä lainoista 62,8 % toimitettiin asiakkaille yleisten kirjastojen kautta. Jäljenteiden osuus kaikista tilauksista oli 7,9 %. Toimitetuista jäljennetilauksista 59 % lähetettiin yliopisto- ja erikoiskirjastoihin. Jäljenteitä tilanneiden aktiivilainaaajien taustaorganisaatioista ei ole tilastotietoa saatavilla. Aktiivilainaaajalla tarkoitetaan ko. vuoden aikana Varastokirjastoa käyttänyttä asiakasta.

Vuoden lopussa asiakasrekisterissä oli 2 225 asiakasta. Näistä

- kirjastoja ja muita tietopalveluyksiköitä: 2 003
- henkilöasiakkaita: 222
- Kaikista asiakkaista aktiivilainaaajien määrä: 513

3.3 Aineiston käytön kehittäminen

Varastokirjasto on kuulunut vuodesta 2020 tieteellisten kirjastojen Koha-yhteenliittymään. Liittymän kirjastot käyttävät Finnaa asiakkaiden käyttöliittymänä ja Melindaa pääasiallisena luettelointialustana. Yhdenmukaiset käytänteet mahdollistavat aineiston paremman löydettävyyden sekä helpottavat asiakkaan omatoimista tiedonhakuja. Varastokirjaston tietokanta on Koha-yhteenliittymän suurimpia.

Luvussa 2.4. kerrottiin Varastokirjaston *Airut*-kaukolainauksen kehittämishankkeesta, jonka tavoitteena on edistää kirjastojen välisiä kaukolainauksen käytänteitä ja saada kokoelmaan kuuluva aineisto paremmin asiakkaiden käytettäväksi. Aineiston käytön sujuvoittamista tavoitellaan myös Kopioston kanssa tehdyllä pilottisopimuksella artikkelien suoratoimituksesta loppuasiakkaalle.

3.4 Asiakaspalaute

Asiakaspalautetta kerätään aineistosiirtojen yhteydessä. Lisäksi asiakaspalautetta saadaan pääasiassa sähköpostitse. Varastokirjaston järjestämässä tilaisuuksissa sekä henkilökunnan osallistuksessa kirjastoalan tilaisuuksiin saadaan vapaamuotoista palautetta. Palaute on pääasiassa kiittävää ja liittyy tavallisesti toiminnan palvelunopeuteen.

Yleisille kirjastoille lähetettiin syksyllä 2021 Varastokirjaston toimintaan liittyvä kysely. Vuonna 2022 valmistuneen vastauskoosteen mukaan muun muassa aineistonsiirron ohjeistusta tulisi selkeyttää, kirjastot toivovat palautetta tekemistään aineistosiirroista, koulutusta ja ajankohtaista tiedotusta halutaan enemmän. Lisäksi palautteissa toivottiin kaukolainaukseen järjestelmäriippumattontaa ratkaisua (*Airut*-hanke).

Varastokirjasto antaa asiakaspalautetta aineistoa lähettävälle kirjastoille esimerkiksi poikkeuksellisen hyvältä lähetyksestä, tai kun lähetyksessä on havaittu poikkeavuutta yhteisesti sovitun kokoelmapolitiikan suhteen. Näin voidaan edelleen parantaa lähetyksen laatua sekä vähentää turhaa lähettämistä, josta koituu kuluja sekä lähettävälle että vastaanottavalle taholle.

4. Toiminnallinen tehokkuus

4.1 Toiminnan tuottavuus

4.1.1 Aineiston vastaanotto, käsittely ja säilyttäminen

Aineistoa käsiteltiin 3 118 hyllymetriä, tavoite: 2 000 hm. Vastaanottoon ja käsittelyyn osallistui 12,29 henkilötyövuotta. Aineistoa käsiteltiin 254 hm/htv. Aineiston vastaanoton, käsittelyn ja säilyttämisen henkilötyövuosi sisältää hallinnon osuuden 1,36 htv.

	2019	2020	2021	2022	Tavoite 2022
Käsitelty (hm)	2 880	2 156	2 192	3 118	2 000
HTV	12,28	12,60	12,72	11,78	
Käsitelty aineisto= tuottavuus (hm/htv)	235	171	172	265	235

Tuottavuus kasvoi edellisvuodesta ja käsitellyn aineiston määrässä päästiin tulossopimuksen tavoitteeseen. Aineiston vastaanoton ja käsittelyn määrä on ollut tasapainossa, eikä käsittelyyn liittyviä ruuhkia ole kertynyt. Kirjastot ilmoittavat Varastokirjastoon hyvissä ajoin, mikäli ovat aikeissa lähettää poikkeuksellisen paljon käsiteltävää aineistoa.

Aineisto käsiteltiin reaaliaikaisesti. Aineistolaji (pääosin monografioita sekä LP- ja CD-levyjä) vaikutti myös käsiteltyyn määrään. Sarja-aineistoa vastaanotettiin edellisvuotta enemmän.

	2019	2020	2021	2022	Tavoite 2022
Luetteloituja tietueita	53 464	59 727	64 871	64 967	50 000
HTV	12,28	12,60	12,22	11,78	
Luetteloitu aineisto= tuottavuus (tietuetta/htv)	4 353	4 740	5 308	5 515	

Tuottavuus kasvoi edellisvuodesta. Luetteloitujen tietueiden - mukaan lukien niiden osakohteet - määrä henkilötyövuotta kohti kasvoi edellisvuodesta ollen asetetun tavoitteen tasolla. Vastaanotettu aineisto on käsitelty palvelulupauksen mukaisesti kuuden (6) kuukauden sisällä sen saapumisesta Varastokirjastoon. Työprosesseja ja -tapoja on edelleen tehostettu, lisäksi kirjastojen yhteistyö on ollut tuloksellista.

Tulosopimuksessa asetettu tavoite toteutui. Aineistoa käsiteltiin riittävällä henkilöstöresurssilla: vaikka aineistonkäsitelyyn osallistuvien työpanos oli edellisvuotta hieman pienempi, aineistoa luetteloitiin enemmän. Monografioita käsiteltiin yhteensä 1 902,5 hm. Koska merkittävä osa vastaanotetusta aineistosta oli tarkastamatonta, poistoon päätyi peräti 838 hm.

Vuosi 2022 oli luettelointikäytänteiden suhteen normaalitoiminnan vuosi, eikä merkittäviä muutoksia tullut. Luetteloijat osallistuivat ennakoiden Kansalliskirjaston uuden RDA-kuvailusäännöstön koulutuksiin. Luetteloinnin sääntömuutos uusin ohjein tulee käyttöön näillä näkymin 2024. Vuoden aikana oli muutama lyhyt (1-2 tunnin) katkos tietueiden siirtymisessä eli replikoitumisessa Aleph-Melindasta Vaari-Kohaan. Ko. katkokset hidastivat kyseisinä päivinä luettelointityötä. Koha-kirjastojärjestelmän päivitys syksyllä 2022 sujui ongelmitta.

4.1.2 Aineiston käyttö

Tilaustapahtumia vuoden aikana oli 65 617. Aineiston käyttöön eli Varastokirjaston asiakaspalveluun osallistui 4,88 henkilötyövuotta. Aineiston käytön henkilötyövuosi sisältää hallinnon osuuden 0,54 htv. Tilauksia henkilötyövuotta kohden oli 13 446.

	2019	2020	2021	2022	Tavoite 2022
Tilauksia	76 080	62 750	66 716	65 617	85 000
HTV	5,70	4,94	4,85	4,88	
Tilauksia/ htv = tuottavuus	13 347	12 702	13 756	13 446	14 900

Tuottavuus laski hivenen aineiston käytön osalta. Tilaukset jakautuivat

- postitettaviin lainoihin ("kirjat") 91,8%
- skannausina lähetettäviin ("artikkelit") 8,2%
- Virheellisiä/puutteellisia tietoja sisältävät til. 3,6%

Skannaustilausten määrä väheni edellisvuodesta n. 26%. Syynä merkittävään vähennykseen on jo aiemmin mainittu, etenkin lähivuosina julkaistujen e-aineistojen helppo saatavuus. Lisäksi perinteinen kirjaston kautta tehtävä kaukolainaus voidaan kokea hankalaksi. Tästä johtuen osa tilauksista on voinut jäädä tekemättä.

4.2 Toiminnan taloudellisuus

4.2.1 Aineiston vastaanotto, käsittely ja säilyttäminen

	2019	2020	2021	2022	Tavoite 2022
Käsitelty	2 880	2 156	2 192	3 118	2 000
Kustannukset*	1 456 302	1 373 988	1 321 239	1 345 783	
Euroa/hm	505	637	603	432	366

*Jyvityksen mukaan osuus kustannuslajeittain: aineet-tarvikkeet-tavarat, henkilöstö, vuokrat, palv.ostot, muut kulut.

Aineiston vastaanottoon, käsittelyyn ja säilyttämiseen liittyvät kustannukset olivat 1 345 783 euroa. Aineistoa käsiteltiin yhteensä 3 118 hm ja käsittelyn yksikkökustannukset olivat 432 euroa/hm.

Aineiston vastaanoton, käsittelyn ja säilyttämisen kustannuksiin on sisällytetty tilan vapauttamisen ja aineiston vastaanoton kustannukset 40 615 euroa. Tilan vapauttamisen yksikkökustannus oli 13 euroa/hm.

4.2.2 Aineiston käyttö

Aineiston käyttöön liittyvät kustannukset olivat 262 738 euroa. Aineiston välitystapahtuman yksikkökustannukset oli 4,00 euroa/tapahtuma.

	2019	2020	2021	2022	Tavoite 2022
Tapahtumia	76 080	62 750	66 716	65 617	85 000
Kustannukset*	299 492	252 356	251 490	262 738	
Euroa/tapahtuma	3,94	4,02	3,76	4,00	4,00

*Jyvityksen mukaan osuus kustannuslajeittain: aineet-tarvikkeet-tavarat, henkilöstö, vuokrat, palv.ostot, muut kulut.

Tilaustapahtumia oli vuoden aikana 65 617. Aineiston käyttöön eli Varastokirjaston asiakaspalveluun osallistui 4,88 henkilötyövuotta (v. 2021: 4,85 htv). Aineiston käytön yksikkökustannus oli edeltänyttä vuotta hieman korkeampi. Vuosittaisten tilaustapahtumien määrä laski vuotta aiemmasta.

Toimitettujen tilausten määrä vaikuttaa Varastokirjaston toiminnan menokehitykseen, esimerkkinä rahti- ja postikustannukset 2020-2022:

2020	rahtikustannukset	11 935,42 €
2021	rahtikustannukset	19 210,46 €
2022	rahtikustannukset	16 967,85 €

- Rahtikustannukset nousseet 60,95% vuodesta 2020 vuoteen 2021
- Rahtikustannukset vähentyneet -11,67% vuodesta 2021 vuoteen 2022

2020	postikustannukset	55 933,49 €
------	-------------------	-------------

2021	postikustannukset	60 298,26 €
2022	postikustannukset	64 269,16 €

- Postikustannukset kasvaneet 7,8% vuodesta 2020 vuoteen 2021
- Postikustannukset kasvaneet 6,59% vuodesta 2021 vuoteen 2022

Kirjastojen e-aineistojen hankinta sekä käyttö on vauhdittunut ja aineistoja on saatavilla verkoista sekä vapaasti että kohtuullisin kustannuksin. Tuo osaltaan vaikuttaa painetun materiaalin käytön vähentymiseen ja siten Varastokirjastoon kohdistuvien tilausmäärien pienentymiseen, vaikka tilausmäärä oli kohtuullinen.

5. Tuotokset ja laadunhallinta

5.1 Suoritteiden määrät ja aikaansaadut julkishyödykkeet

Suoritteiden määrät ja aikaansaadut julkissuoritteet liittyvät suoraan kirjaston toiminnan vaikuttavuuteen, näitä on analysoitu kappaleessa 3. Vaikuttavuus.

5.2 Palvelukyky sekä suoritteiden ja julkishyödykkeiden laatu

5.2.1 Aineiston vastaanotto, käsittely ja säilyttäminen

Tulosopimuksen mukaisena tavoitteena on käsitellä aineisto kuuden (6) kuukauden kuluessa sen saapumisesta Varastokirjastoon ja tämä tavoite toteutui v. 2022.

Varastokirjaston toiminta tukee kirjastoja kokoelmien hallinnassa ja aineistojen siirroissa. Runsaasti aineistoa lähettävien kirjastojen kanssa on solmittu keskinäinen palvelusopimus sekä sovittu osapuolten vastuut aineistonsiirroissa. Siirtävä kirjasto vastaa lähetysten sisällön tarkoituksenmukaisuudesta, Varastokirjasto puolestaan siirtojen kustannuksista ja nopeasta käsittelystä. Vastaanotettu aineisto on ollut laadukasta. Aineiston käsittelyä tehostaa, että yhä useampi lähetys on tarkastettu yhteistietokannasta. Lisäksi osa aineistoa lähettävistä kirjastoista siirtää metadatan Varastokirjaston tietokantaan.

Kirjastot noudattavat yhteisesti laadittuja Varastokirjaston kokoelmapoliittisia ohjeita. Sujuvan vuorovaikutuksen myötä aineiston vastaanotto jakautui tasaisesti vuodelle, eikä käsittely ruuhkautunut. Varastokirjaston oli mahdollista auttaa kirjastoja äkillisissä siirroissa ottamalla vastaan tarkastamontta aineistoa sekä musiikkiaineistoa.

5.2.2 Asiakkaat

Vuoden 2022 lopussa rekisterissä oli yhteensä 2 225 kirjastoa ja tietopalveluyksikköä. Käyttäjärekisterissä on lähes kaikki Suomen kirjastot ja muut tietopalveluyksiköt. Pohjoismaisia kirjastoasiakkaita oli 411. Muita ulkomaisia kirjastoasiakkaita oli 268.

6. Henkisten voimavarojen hallinta ja osaamisen kehittäminen

Luvun 4. *Toiminnallinen tehokkuus* htv-lukuihin on jyvitetty hallinnon htv-osuutta (*Aineiston vastaanotto, käsittely ja säilyttäminen* sekä *Aineiston käyttö*).

Varastokirjastossa työskenteli 18 virkamiestä, henkilötövuosimäärä oli 17,17.

Sukupuolijakauma: 6 miestä, 12 naista.

• Luettelointiin ja aineiston käsittelyyn	osallistui	10,48 henkilötövuotta
• Aineiston vastaanottoon		0,45 htv
• Aineiston käyttöön		4,34 htv
• Hallinnollisiin tehtäviin (työnjohto, tukitoimet)		1,90 htv

Loppuvuonna eläköityi kaksi virkamiestä; molempiin virkoihin sekä yhteen määräaikaisuuteen rekrytoitiin henkilöt. Airut-hankkeelle palkattiin hankerahoituksella projektityöntekijä 10 kuukaudeksi (0,8 htv, ei sisälly viraston htv-määrään). Vuoden aikana päivitettiin henkilöstön tehtäväkuvia työn sisältöjä vastaaviksi.

Edellä mainitun lisäksi Varastokirjasto tarjosi

- viiden kuukauden mittaisen koulutussopimustyöpaikan yhdelle henkilölle
- kuuden viikon harjoittelupaikan kirjastoalan opiskelijalle
- viikon mittaisen työelämään tutustumisjakson koululaiselle sekä
- muun työkokeilupaikan

Vertaisoppimista tehtiin Itä-Suomen yliopiston kirjaston kanssa, kollegiaalisen työnvaihdon merkeissä: yksi henkilö tutustui Varastokirjaston tehtäviin kahden työpäivän ajan.

Tulossopimuksen mukaan Varastokirjasto on vastuullinen työnantaja, joka arvioi toimintaansa säännönmukaisesti. Tavoitteena oli ammattitaitoinen, motivoitunut, oikein kohdistettu ja joustava henkilöstö.

Työhyvinvointiin liittyviä tunnuslukuja:

	2019	2020	2021	2022	Tavoite 2022
Työtyytyväisyysindeksi (asteikolla 1 - 5)	3,9	3,9	3,91	3,91	$\geq 4,0$
Sairauspoissaolot (päivää/htv)	12,30	8,21	5,23	9,09	< 9
Työterveyskustannukset (euroa/htv)	938	610	596	1 164	
Työkunnon ja työtyytyväisyyden edistäminen (euroa/htv)	839	538	437	429	

Varastokirjaston työtyytyväisyyttä mitataan VMBarolla vuosittain. Työtyytyväisyysindeksi on pysynyt edelleen korkeana. Työtyytyväisyyteen kannustavasti vaikuttavia seikkoja ovat muun muassa

työyhteisön toimintakulttuuri ja viestintä, mahdollisuus tehdä ja kokeilla asioita uudella tavalla, johdon toimiminen esimerkkinä. Työyhteisön toimintakulttuuri koetaan oikeudenmukaisena sekä tasa-arvoisena. Kehittämisen osa-alueina nähdään etenkin palkkauksen perusteiden kehittäminen (tunnusluku 3,25, palkkausosion keskiarvo: 3,44). Vuonna 2022 VMBaro toteutettiin toista kertaa syksyllä. Vuonna 2022 kyselyyn vastasi koko henkilöstö: 100%.

Sairauspoissaolojen määrä vuonna 2022 oli 9,09 päivää/htv (2021: 5,23 päivää/htv). Työterveyskustannukset nousivat edellisvuoteen verrattuna. Pienessä organisaatiossa yksittäinen pitkä sairauspoissaolo nostaa keskiarvoa merkittävästi. Kirjastossa on käytössä *Varhaisen tuen ja Työhön-paluun mallit* sekä 30-60-90 -seuranta. Työnantaja ja työterveyshuolto seuraavat sairauspoissaoloja. Työterveyshuollossa on edellisten vuosien tapaan painotettu ennalta ehkäisevää työterveys-toimintaa. Työnantaja kustansi henkilöstölle influenssarokotukset työpaikalla, samaten mahdollisuuden koronarokotukseen työterveyshuollossa.

Koulutukseen käytetty aika saadaan Kieku-työajanseurantajärjestelmästä. Koulutuskustannuksiin on laskettu käytetty työaika sekä koulutuksen muut kulut (matkakulut, päivärahat, kurssimaksut, kouluttajien palkkiot). Vuonna 2022 ammattitaitoa kehitettiin ja ylläpidettiin etäkoulutuksin. Koulutuspäivien määrässä jäätettiin alle tavoitteen (3 pv/htv).

Viraston henkilöstö suoritti *Virkamiesetiikka käytännössä* -koulutuksen (eOppiva). Esihenkilöt osallistuivat vuoden 2022 aikana seuraaviin pitkäkestoisiin koulutuksiin:

- *Valtio-Vire* -koulutus
- *Mahdollistaja*-valmennuskoulutus

Vuoden aikana työssäjaksamista ja työtyytyväisyyttä edistettiin muun muassa yhteisellä virkistysil-tapäivällä sekä tutustumismatkalla Itä-Suomen yliopiston Joensuun kampuskirjastoon ja Joensuun kaupungin pääkirjastoon. Omaehtoista kulttuurin ja liikunnan harrastusta tuettiin ePassi-henkilöstö-edulla. Lisäksi työpisteillä on käytössä Break Pro –taukoliikuntasovellus.

Kokonaisvaltaiseen työssäjaksamiseen käytettiin n. 1,98 työpäivää/htv; huomioitu *Työhyvinvointiin liittyviä tunnuslukuja* -taulukossa (euroa/htv), s.15. Vuoden mittaan *Varastokirjaston perehdyttämiso-pas* päivitettiin *Varastokirjastolaisen oppaaksi* niin, että sisältö sopii yhtäläisellä tulokkaalle kuin jo pidempään kirjastossa työtä tehneelle.

Osaamisen kehittämiseen liittyviä tunnuslukuja:

	2019	2020	2021	2022	Tavoite 2022
Koulutuskustannukset (€/htv)	597	238	1 000	402	
Koulutukseen käytetty aika (tpv/htv)	2,3	1,05	3,58	0,68	3,5

Koulutuskustannuksiin on laskettu käytetty työaika sekä koulutuksen muut kulut (matkakulut, päivärahat, kurssimaksut, kouluttajien palkkiot). Koulutuksiin osallistumisessa etämahdollisuuksia on hyödynnetty entistä enemmän, näin koko henkilökunta on voinut osallistua yhtä aikaa seuraami-seen. Tällöin kustannuksia on syntynyt ainoastaan käytetystä työajasta.

Muita henkilöstöön liittyviä seurattavia tunnuslukuja ovat henkilötövuosien määrä ja kustannukset (= palkat sivukuluineen) sekä henkilöstön ikärakenne.

	2019	2020	2021	2022
Henkilötövuodet	17,98	17,54	17,58	17,17
Kustannukset (€)	798 829	784 812	797 101	801 919
€/htv	44 429	44 744	45 341	46 705

Keski-ikä vuoden 2022 lopussa:

	2019	2020	2021	2022	Valtio, hlöstön keski-ikä 2021
Miehet, vuotta	54,43	55,43	56,43	56,00	45,6*
Naiset, vuotta	50,33	50,36	49,92	44,42	
Henkilöstön keski-ikä			53,14	50,21	
yli 55-vuotiaiden osuus	79%		53%	55%	

*lähde: Valtion henkilöstökertomus 2021

7. Hallinto

Varastokirjaston toimintaa ohjaa johtokunta, jonka opetus- ja kulttuuriministeriö määrää kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Johtokunnan tehtävänä on huolehtia kirjaston yleisestä kehittämisestä sekä päättää toiminnan suuntaviivoista; kehittää Varastokirjaston yhteistoimintaa muiden kirjastojen ja kirjastoalan viranomaisten kanssa; tehdä ehdotus kirjaston toiminta- ja taloussuunnitelmaksi sekä talousarvioksi; antaa lausunto opetusministeriön ratkaistavasta virkanimitysasiasta; sekä päättää muista periaatteellisista, laajakantoisista tai muuten tärkeistä asioista.

(Asetus Varastokirjastosta 94/1992, 4§).

Johtokunta aloitti 3-vuotiskautensa 1.3.2022. Siihen kuuluvat

- Johtaja **Minna von Zansen** (Saavutettavuuskirjasto Celia), puheenjohtaja. Erikoiskirjastojen edustaja
- Kirjastopäällikkö **Jussi Kärki** (Satakunnan ammattikorkeakoulun kirjasto), varapuheenjohtaja. Ammattikorkeakoulukirjastojen edustaja
- Johtaja **Anne Lehto** (Tiedekirjasto Tritonia). Yliopistokirjastojen edustaja
- Kirjastopalvelujohtaja **Suvi Pirnes-Toivanen** (Joensuun kaupunginkirjasto). Yleisten kirjastojen edustaja
- Kirjastopalvelujohtaja **Jouni Pääkkölä** (Oulun kaupunginkirjasto). Yleisten kirjastojen edustaja
- Apulaisjohtaja **Liisa Savolainen** (Kansalliskirjasto). Kansalliskirjaston edustaja

Esittelijänä johtokunnan kokouksissa toimi kirjastonjohtaja Johanna Vesterinen. Asiantuntijana toimi toimistopäällikkö Sirpa Janhonen. Johtokunta kokoontui vuoden aikana neljä kertaa (päättänyt johtokunta kerran ja aloittanut johtokunta 3 kertaa.) Johtokunnan pöytäkirjat ovat luettavissa Varastokirjaston kotisivuilla: <https://varastokirjasto.fi/tietoa-varastokirjastosta/johtokunta/>

Kirjastonjohtaja Johanna Vesterinen kuului vuoden aikana seuraaviin työryhmiin:

- Erikoiskirjastojen neuvosto, jäsen
- Suomen Tieteellinen kirjastoseura, hallituksen jäsen

Toimistopäällikkö Sirpa Janhonen kuului vuoden aikana seuraaviin työryhmiin:

- Koha-kirjastojärjestelmä, asiantuntijaryhmän ja pääkäyttäjärühmän jäsen
- Yleisten kirjastojen neuvoston asettaman musiikin varastoinnin työryhmän jäsen
- Suomen Tieteellinen kirjastoseura, aineiston saatavuustyöryhmän jäsen

Kirjastoamanuenssi Sirpa Korhonen-Ritanen kuului Kuvailevan Metatiedon Asiantuntijatyöryhmään (KUMEA).

7.1 Vierailut Varastokirjastoon sekä kansainvälinen toiminta ja jäsenyydet

28.3.2022	Sakky logistiikka-alan opiskelijat	12 hlöä
28.4.2022	Kuopio-Kallaveden Rotaryklubi	11 hlöä
18.5.2022	UEF Joensuun kampuskirjaston henkilökuntaa	19 hlöä
20.5.2022	UEF Kuopion kampuskirjaston henkilökuntaa	7 hlöä
14.10.2022	Kansalliskirjaston henkilökuntaa	5 hlöä

8.9.2022 Projektipäällikkö Anne Koiviston etäesitys EPICo-konferenssissa, aiheena *Airut*-hanke

Varastokirjasto liittyi jäseneksi kansainväliseen Center for Interlibrary Loan Transactions (CILLT) -verkostoon.

Varastokirjasto on jäsen seuraavissa järjestöissä/verkostoissa:

- International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA)
- Ligue des Bibliothèques Européennes de Recherche – Association of European Research Libraries (LIBER)
- European Print Initiatives Collaboration (EPICo)

8. Tilinpäätösanalyysi

8.1 Rahoituksen rakenne

Varastokirjaston toiminta on valtion budjettirahoitteinen. Varastokirjaston momentti on 29.40.04.

8.2 Talousarvion toteutuminen

Varastokirjaston budjetti vuoden 2022 valtion talousarviossa	1 688 000,00 euroa
Siirtomääräraha vuodelta 2021	207 826,48 euroa
Yhteensä	1 895 826,48 euroa

Toiminnan menot ja tulot	2020 toteuma	2021 toteuma	2022 toteuma
Bruttomenot	1 635 256,53	1 572 728,84	1 607 390,67
Bruttotulot	- 8 911,61	- 10 900,24	- 6 312,08
Nettomenot	1 626 344,92	1 561 828,60	1 601 078,59

Bruttotulot:

Muut tulot (korv. kirjoista, autopaikat yms.)	1 130,00 €
Kelan palautukset (sairauspäiväraha ym.)	2 236,28 €
<u>Kelan työterveyshuollon palautukset</u>	<u>2 915,82 €</u>
Yhteensä	6 312,08 €

Bruttotuloista Kelan palautuksia ja työterveyshuollon palautuksia ei kirjata sisäiseen budjettiin. Sen sijaan Muut tulot kirjataan.

Määrärahaa vuodelle 2023 siirtyi 288 435,81 euroa (käytettävissä TA-tilillä 422294004).

(Täsmäys: 1 601 078,59 (nettomenot v. 2022) + 288 435,81 (siirtomääräraha v:lle 2023) + tulot 6 312,08 = 1 895 826,48 e)

Kokonaisuudessaan Varastokirjaston toteumamenot vuonna 2022:

1 607 390,67 euroa.

Hankkeet 2022

Opetus- ja kulttuuriministeriöltä saatiin erillisrahoitusta tutkimusaineistojen käytön saatavuuden parantamiseen: *Airut*-hanke eli kaukolainaus toiminnon kehittäminen kirjastojärjestelmien välille 70 000,00 euroa. Käyttöaika 1.6.2021 – 31.12.2022.

Airut-kehittämishankkeeseen käytettiin yhteensä 50 490,63 euroa (v. 2022 käytettiin yhteensä 50 083,26 euroa).

Erillisrahoitus tiliöitiin momentille TaKP 29.40.20.1.1, tulosityksikkö 6000002610 SEUKO2

8.3 Tuotto- ja kululaskelma

Varastokirjaston tulosalueiden v. 2022 kustannukset olivat 1 607 390 euroa (kirjaston perusrahoituksen momentit 29.40.04 ja 4.17.29.40.04).

Kustannuslaji	Tilan vapauttaminen, aineiston käsittely ja säilyttäminen	Aineiston käyttö	Yhteensä 2022	Yhteensä 2021	Muutos ed. vuodesta % 2021 - 2022
Investoinnit					
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	20 977	7 997	32 790	28 974	+ 30,43
Henkilöstökustannukset	577 101	220 000	801 919	797 101	+ 0,60
Vuokrat	478 535	14 800	509 736	493 335	+ 3,32
Palvelujen ostot	241 409	7 466	254 367	248 875	+ 2,21
Muut kulut (matkat ym.)	3 217	1 227	9 709	4 444	+ 118,47
Yhteensä	1 321 239	251 490	1 608 521*	1 572 729	+ 2,28

* sisältäen perusrahoituksen momenttien muut tulot 1 130 €

8.4 Tase

Taseessa on eriteltynä arvон muutokset hankintojen ja suunnitelmanmukaisten poistojen jälkeen.

9. Sisäisen valvonnan arviointi- ja vahvistuslausuma

Varastokirjaston johto on valtion talousarviosta annetun lain 24 b §:n mukaisesti vastuussa sisäisen valvonnan järjestämisestä sekä sisäisen valvonnan asianmukaisuudesta ja riittävydestä. Sisäisen valvonnan tarkoitus on antaa kohtuullinen varmuus siitä, että kirjaston toiminta on tehokasta ja tarkoituksenmukaista, toimintaan liittyvä raportointi on luotettavaa ja toiminnassa noudatetaan lakeja ja hyvän hallinnon vaatimuksia.

Varastokirjaston sisäisen valvonnan tilaa on vuoden aikana arvioitu valtionhallinnon yleisohjeiden, opetus- ja kulttuuriministeriön tulosneuvottelun sekä sisäisen tarkastuksen mukaisesti. Näiden mukaan

- Toimintaympäristön tila on hyvä
- Tavoitteiden asettaminen: toimintaa suunnitellaan ennakoiden sekä johdonmukaisesti, seuranta ja ohjaus ovat kunnossa.
- Kirjaston sisäiset valvontatoimenpiteet ovat asianmukaisia
- Informaatio ja tiedonkulku ovat asianmukaisia
- Seuranta on asianmukaista

INDIKAATTORIT 2022

Varastokirjasto

Tilinpäätöskannanoton tunnuslukuja 2020-2022

	2020	2021	2022
Tavoite: Varastokirjasto ottaa vastaan kirjastojen siirtotarpeiden edellyttämän määrän aineistoa			
Vastaanotetun aineiston määrä hm	1 655	2920	2 611
Kirjastoista v:sta 1989 siirretty aineisto (hm)	159 718		165 248
Vastaanoton kustannukset Varastokirjastolle (€/hm)	19	18	13
Tavoite: vastaanotettu aineisto käsitellään 6 kk:n kuluessa saapumisesta			
Käsitellyn aineiston määrä (hm)	2156	2192	3118
Käsittelyyn kuluva aika (kuukautta)			
monografiat (kk)	<6	<6	<6
kausijulkaisut (kk)	<6	<6	<6
Käsittelyn yksikkökustannukset (€/hm)	637	603	432
Tavoite: Tilaukset toimitetaan vuorokauden sisällä. Palvelut ovat maksuttomia			
Tilausten määrä (kpl)	62 750	66 716	65 617
Palvelun nopeus (tuntia)	<24	<24	<24
Asiakastyytyväisyys			
- asiakaskirjastojen määrä	2 271	2 218	2 003
Palvelun kustannukset (€/til.)	4,02	3,76	4,00
Tavoite: Kirjasto kehittää työyhteisöään tavoitteena henkilöstön hyvä työkyky ja -tyytyväisyys			
Henkilöstö (tehdyt htv:t)	17,54	17,58	17,17
Työtyytyväisyysindeksi	3,9	3,91	
Sairauspoissaolot (työpv/htv)	8,2	5,23	9,09
Henkilöstökoulutus (työpv/htv)	1,1	3,58	1,22
Kokonaistyövoimakustannukset (€/htv)	44 744	45 341	46 705

ALLEKIRJOITUSSIVU

VARASTOKIRJASTO

HYVÄKSYMME JA ALLEKIRJOITAMME

Varastokirjaston vuoden 2022 tilinpäätöksen, joka sisältää toimintakertomuksen, tuotto- ja kululaskelman sekä taseen.

Allekirjoitettu sähköisesti 17.2.2023

Minna von Zansen
johtokunnan puheenjohtaja

Jussi Kärki
johtokunnan varapuheenjohtaja

Anne Lehto
johtokunnan jäsen

Suvi Pirnes-Toivanen
johtokunnan jäsen

Liisa Savolainen
johtokunnan jäsen

Jouni Pääkkölä
johtokunnan jäsen

Johanna Vesterinen
kirjastonjohtaja